

Åberg om sparandebristen

I sin artikel "De skiftande målen för budgetpolitiken" i detta nummer av Ekonomisk Debatt diskuterar Carl Johan Åberg frågan om den offentliga sektorns finansiella saldo. Den konsoliderade offentliga sektorn måste — menar Åberg — prestera ett rejält sparandeöverskott framöver för att motverka underskott på andra håll i ekonomin och återställa balansen i utrikestransaktionerna. Dessa tankegångar känns igen från LU 75, men debatten om "sparandebristen" får säkert förnyad aktualitet genom Kapitalmarknadsutredningens nyligen framlagda slutbetänkande. Det blir en viktig debatt, och Åbergs artikel utgör enligt min mening en utmärkt introduktion.

Åberg nöjer sig emellertid inte med att konstatera att borgerliga ledarskribenter och de flesta av hans ekonomkolleger — vilka han förefaller vilja bunta ihop — liksom han själv övergått till att intressera sig för den konsoliderade offentliga sektorns finansiella saldo. I *deras* vällovliga försök att ersätta budgetsaldot med ett mer relevant mått på den offentliga sektorns stabiliseringspolitiska effekter försöker han nu tolka in ett doliskt politiskt motiv att målsätta dess finansiella sparande till noll. Det är oklart exakt vem Åberg försöker pådöva denna uppfattning, som inte finns redovisad vare sig i det citerade avsnittet av Göran Ohlin eller i min egen ledare i Ekonomisk Debatt nr 8/77.

I ledaren nöjde jag mig med att påpeka att dagens uppläggning av finanspolitiken skulle innebära ett kraftigt finansiellt överskott för den konsoliderade offentliga sektorn vid ett mer normalt utnyttjande av landets produktionsresurser. Budgetunderskottet kan alltså inte ses isolerat från graden av kapacitetsutnyttjande i ekonomin. Detta var ett modest försök att i svensk debatt introducera det amerikanska begreppet "full employment surplus", och att

kontrastera detta mot den politiska propagandan. Att "statsfinanserna undergrävs" måste väl ändå tolkas som att den offentliga sektorns förmögenhetsposition försvagas, och detta är det alltså knappast ens i dagens läge fråga om. Att "full employment surplus" borde vara noll har jag däremot inte implicerat, eftersom jag anger 1978 års (i stort sett balanserade) offentliga finanser som ett "symptom på en allvarlig kostnadskris i den svenska ekonomin". Detta uttalande kan knappast misstolkas.

Om alltså ledaren utgick ifrån att den offentliga sektorns finansiella sparande bör vara positivt vid samhällsekonomisk balans, är det alldeles riktigt att den inte explicit tog ställning till det som är själva kärnfrågan i Åbergs uppsats: hur stort bör detta finansiella sparande vara? Denna fråga är nämligen stor och svår, kanske rent av litet större och svårare än Åberg låter påskina.

Frågan har, som Åberg påpekar, både en stabiliseringspolitisk och en fördelnings- (eller makt-)politisk dimension. Vi kan diskutera vad ett givet sparande inom olika sektorer får för konsekvenser för bytesbalansen vid olika utveckling av de reala investeringarna — det stabiliseringspolitiska problemet. Vi kan därtill på normativ väg *målsätta* investeringsutvecklingen och diskutera hur det erforderliga sparandet *bör* fördelas mellan olika sektorer i ekonomin. Åbergs artikel innehåller en viss glidning mellan dessa två problem. När det gäller att råda bot på sparandebristen anger han klart att en väg vore att öka bruttosparandet (vinsterna) inom bostads- och företagssektorerna, men att denna väg är stängd av fördelningspolitiska skäl. (Även om det förhoppningsvis är fördelningspolitiskt möjligt att höja vinsterna från *dagens* nivå med negativt bruttosparande.) Men när han sedan kommer till hushållssparandet konstaterar han kort att detta "ändå inte räcker till", som om hushåll-

lens finansiella sparande vore opåverk-
bart av ekonomisk-politiska instrument
— exempelvis en positiv realränta!

Men kanske ännu viktigare är att frå-
gan om det finansiella sparandets för-
delning har ytterligare en dimension,
som överhuvud taget inte berörs av
Åberg. Denna fråga har att göra med
sambanden mellan sparande och inves-
tering. Åbergs övningar i LU 75 är en
måsterlig uppvisning i vad Erik Lund-
berg en gång kallat "konsten att flytta
klossar". Där finns inte redovisat *hur* de
önskvärda investeringarna ska fram-
bringas, där finns inga allokeringme-
kanismer, ingen incitamentsstruktur.

Det låter göra sig att dra ut en trend för
industriinvesteringarna och sedan bolla
runt det erforderliga sparandet mellan
olika samhällssektorer. Men en fortsatt
trendmässig nedgång i företagens ränta-
bilitet och soliditet skulle naturligtvis
oundgängligen påverka de privata in-
vesteringarnas omfattning och inrikt-
ning. Debatten om det finansiella spa-
randets fördelning blir därför inte bara
ideologisk i den bemärkelse Åberg an-
ger; den kan inte frikopplas från frågan
om vår framtida produktionsinriktning
och — i förlängningen — hela vårt
ekonomiska system.

Hans Tson Söderström

Nordiskt national- ekonomiskt möte

Ett nordiskt nationalekonomiskt möte kommer att hållas i Saltsjöbaden den 14—16 augusti 1978. Mötets tema blir sysselsättning och inflation i Norden.

Närmare information kommer att sändas till Nationalekonomiska föreningens medlemmar i mars 1978. Vi vill emellertid redan nu hälsa alla hjärtligt välkomna och ber Er reservera tid för mötet.

Nationalekonomiska föreningen